

המלחמה והניצחון

"הנרות הללו"

כח מעשיהם של החשמונאים

"הנרות הללו אנו מדליקים על הניסים... שעשית... על ידי כהניך הקדושים" - ציון כאן בפירוש מי הם אלה שגרמו, שהביאו, למעשה הניסים, שנעשו לנו בימים ההם בזמן הזה. בני מתתיהו שמסרו נפשם במלחמת מצוה, מלחמת קידוש - השם, שהתקוממו נגד גזירות היוונים, אשר באו "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך", הם הם אשר בכח ה"איתערותא דלתתא" שלהם זיכו את עם ישראל כולו ב"איתערותא דלעילא", באור הישועה הגדולה, אור הקודש המקדש, אור הקוממיות. ובשעה שאנו מדליקים את הנרות הללו, מחובתנו לחזור ולהדליק בלבנו את ניצוץ-מסירות-הנפש, את ניצוץ-קידוש-השם, ואז "הדלקה עושה מצוה" (שבת כ"ב ע"ב). מעשה ההדלקה שלנו הוא העושה את המצוה, הוא המצטרף לעשייה הראשונה של מלחמת המצוה שנצחונה האירו בזמנו, ומאירה לדורות. ולא עוד אלא שכוונת המצוה מעלה את הנרות לדרגה גבוהה יותר, לדרגה של קדושה - "הנרות הללו קודש הם".

יהי ה' עמנו להעלות את הנרות, לרומם את הלבבות, וכבימים ההם גם בזמן הזה, אור חדש על ציון יאיר, ונזכה כולנו מהרה לאורו.

בברכת אור ד' וישעו

משה צבי נריה

(ערב שבת הראשונה של חנוכה ה'תשמ"ז)

חנוכה - נצחון מסירות הנפש וקידוש ה'

מלחמות החשמונאים יסודם לא ב"הלכות מלכים ומלחמותיהם" המכוונים לקיום העם וכיבוש הארץ, אלא ב"הלכות יסודי התורה", במצות-עשה של קידוש-השם. בפתחת-דבריו להלכות חנוכה (פ"ג ה"א), מוסר לנו הרמב"ם ז"ל על "גזירות [שגזרו אז] על ישראל", ש"ביטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה במצוות" - היינו שהיה זה מצב של "שעת הגזירה" המחייב קידוש-השם ו"יהרג ואל יעבור" על כל המצוות, ואפילו על מנהגי ישראל. ולכן התקינו בנוסח התפילה וההודיה בחנוכה: "על הנסים וכו' על ידי כהניך הקדושים" (נוסח שלא מצאנוהו בהגדה-של-פסח ביחס ליציאת מצרים, שלא נאמר שם "על ידי משה ואהרן"), הואיל וכאן - מסירות נפשם של הכהנים, קידוש-השם במלחמותיהם הנואשות, הם שגרמו לניסים שיבואו. וכל אדם מישראל המקיים מצות הדלקת נר חנוכה, מצות בית-דין-של-חשמונאי, שקיימו וקיבלו ישראל עליהם ועל דורותיהם (עיי' ראש השנה י"ח, ב, ברש"י ד"ה דמפרסם ניסא), צריך הוא לכוון בשעת ההדלקה, שגם הוא מוכן למסירות-נפש ולקידוש-השם, כשם שעשו זאת המדליקים הראשונים, שראו מטרתם הסופית להחזיר את הקודש והמקדש לישראל - "והדליקו נרות בחצרות קדשך" (מתוך "על הניסים") - ואז אור הנרות מאיר שבעתים, זוהר בזוהר-קדומים, בזוהר נקודת האמת שבלב אלה שזיכו אותנו בנרות-הללו, שזכו וזיכו בנס-חנוכה.

צרתו של ה' - צרתם של ישראל

"כשעמדה מלכות יון הרשעה וכו' להשכיחם תורתך וכו' עמדת להם בעת צרתם, רבת את ריבם" - אעפ"י שמגמת יון היתה להשכיחם תורתך¹, ראו בכל זאת כְּשֶׁכִּי ישראל שבאותו הדור כי הצרה היא צרתם הם, ולא צרתו; ועל כן "רבת את ריבם" - כשמגיעים לדרגה כזאת, זוכים לישועה².

1 כלומר: להילחם בקב"ה עצמו, כביכול, ולא בבני ישראל (המע').

2 גם להושעתו של האדם עצמו (המע').

העצמאות כבסיס לנצחון הרוחני*

יש להבחין שתחילת המאבק של יהודה המכבי ואחיו, היתה בעיקר מאבק-רוחני טהור, ואילו באותה שעה היה משאיר אנטיוכוס חופש רוחני, בלי כל ספק היו יהודה ואחיו מניחים את נשקם, למרות הכיבוש. אך מפני שלא העריך אנטיוכוס את הגבורה הרוחנית - התפתחו הדברים עד לעצמאות מוחלטת.

ואולם, אל יעלה על דעתנו שלא העריכו את עצמאות-ישראל, אלא היתה בעיה האם לצאת למלחמה, ועל העניין הרוחני הם כן יצאו.

בהרבה מקורות בגמרא מופיע שהעצמאות הינה **חזון גדול** - הצופן בתוכו **חזיון-רוחני**. "תורה וגדולה במקום אחד" - נאמר על רבי ורב אשי (גיטין כט. א). מכאן שלהגיע לגדולה רוחנית - הדבר צריך להיות ממוקם על בסיס גשמי מוצק.

- עצמאות מדינית, הינה ערך תרבותי ממדרגה ראשונה.

"במסתרים תבכה נפשי מפני גוה" (ירמיה יג. ח) על פסוק זה אומרת הגמרא (חגיגה ה. ב) מהי גוה? זוהי גאותן של ישראל - שנתחללה וניתנה לעכו"ם.

מובא בגמרא (יומא נג. ב) שכהן גדול התפלל ביום הכפורים בקודש-הקודשים "שלא יוסר שלטון מדבית יהודה" - שלא תפגע עצמאות-ישראל.

לכן חשוב להדגיש את הדברים האלה. דווקא בחנוכה שמדגישים את הצד הרוחני צריך לדעת שדווקא עם העצמאות אפשר לחזק את תורת-ישראל.

בכח האמונה של "רשעים ביד צדיקים" גם בזמן הזה, הלכו אנשים לקדומים, ברוח, בקור, ונאבקו בהתלהבות גדולה - כל הישובים עלו על המפה שלנו בדרך פריצה, והם חיים וקיימים.

צריכים אנו להתפלל שהספקנים יבררו את האמת. זהו העוז והאמונה שצריך להביא הביתה כ"דמי-חנוכה".

"ה' עז לעמו יתן" (תהילים כט. יא), ואז "ה' יברך את עמו בשלום" (שם).

* סיכום משיחה שנאמרה לפני תלמידים בכפר הרא"ה בחנוכה תשל"ט.